

Fra: Christian Selmer Buhl [mailto:CSB@FARM.AU.DK]

Sendt: 13. november 2011 17:11

Til: stm@stm.dk; sum@sum.dk; ministeren@mi.m.dk; mi@kemi.n.dk; Julie Skovsby; Hans Andersen; esm@sst.dk

Emne: anmodning om møde: helbredsproblemstillinger vedr. naboskabet til industrielle vindmøller

Att.

Statsminister Helle Thorning-Schmidt

Minister for sundhed og forebyggelse Astrid Krag Miljøminister Ida Auken Klima-, energi- og bygningsminister Martin Lidegaard Fmd. for Sundheds- og Forebyggelsesudvalget, Julie Skovsby Næstformand for Sundheds- og Forebyggelsesudvalget, Hans Andersen Administrerende direktør, Sundhedsstyrelsen Else Smith

Vi er en gruppe af læger, der er bekymrede over den massive udbygning af vindmøller på land, der aktuelt er planlagt overalt i landet. Større møller og dermed større grad af støj og skyggekast skaber tiltagende problemer for vindmøllenaboer.

Oftest udnyttes minimumsafstanden og støjgrænsen til det yderste for at få plads til en så stor vindmølle som muligt. Dette betyder, at der vil være en hel del naboer, som uden tvivl vil opleve en øget risiko for kronisk genevirkning, søvnforstyrrelser samt nedsat helbredsrelateret livskvalitet (1, 2, 3, 4, 5).

Dette er bekymrende da disse faktorer vidner om et kronisk aktiveret psykologisk og kropsligt stressrespons på samme måde, som det kendes fra naboer til stærkt trafikerede veje. Naboerne til stærkt trafikerede veje har en forøget risiko for bl.a. forhøjet blodtryk og hjertekarsygdom.

På samme måde skriver Gösta Bluhm og Mats Nilsson om vindmøllestøjen i deres seneste review, bestilt af den svenske miljøstyrelse (6):

"... the effects on the cardiovascular system by noise are assumed to be stress related and triggered by noise annoyance and sleep disturbance (Babisch 2002). Wind turbine noise is causing noise annoyance, and possibly also sleep disturbance, which means that one cannot completely rule out effects on the cardiovascular system after prolonged exposure to wind turbine noise, despite moderate levels of exposure..."

Man kan altså ikke afvise, at kronisk eksponering for vindmøllestøj medfører et forøget psykologisk og kropsligt stressrespons og dermed over tid øger risikoen for hjertekarsygdomme.

Sammenligner man dosis-respons sammenhænge for hhv. vindmøllestøj og trafikstøj er der slående forskelle (7, 8):

* 8 % af vej-naboerne er stærkt generet ved den vejledende grænseværdi for trafikstøj på 58 dB Lden.

* 10 % af vindmølle-naboerne er stærkt generet ved den danske grænseværdi for vindmøllestøj ved støjfølsomme arealer på 39dBA ved 8m/s (=45,4dB Lden)

* ca. 22 % af vindmølle-naboerne er stærkt generet ved den danske grænseværdi for vindmøllestøj ved åbent land på 44dBA ved 8m/s (=50,4dB Lden)

De danske vindmøller opstilles typisk i det "åbne land", hvor støjgrænsen er 44dBA ved 8m/s. Her tillader de gældende danske regler, at ca. 22 % af naboerne føler sig stærkt kronisk generet og dermed vil have en øget risiko for sygdomme afledt af en kronisk aktiveret fysiologisk stress-tilstand.

Dette er ikke rimeligt.

Vi skriver derfor til jer som bekymrede læger, der synes, at vi har en pligt til at blande os i energidebatten i den udstrækning den influerer på menneskers helbred.

Skal vi ikke hellere planlægge med vindmøller på havet (eller på land med god afstand til naboerne), således at vi sikrer os imod sygdomme hos naboerne i fremtiden? Det vil unægteligt være noget af en samfundsmæssig fejlinvestering, hvis det viser sig, at en del af naboerne over tid bliver syge. Men det er nu, der skal handles - og ikke om 5 - 10 år, når problemerne begynder at melde sig.

Man ved ikke nok om vindmøllestøj og dets helbredseffekter, og der er et akut behov for en mere grundig sundhedsfaglig forskning på området. Indtil da, mener vi som det franske medicinske akademi (9), at man bør planlægge konservativt for at undgå skade på naboerne. Dette er den naturlige konsekvens, hvis man respekterer det internationalt anerkendte forsigtighedsprincip "The Precautionary Principle", som det er defineret af EU:

'The precautionary principle applies where scientific evidence is insufficient, inconclusive or uncertain and preliminary scientific evaluation indicates that there are reasonable grounds for concern that the potentially dangerous effects on the environment, human, animal or plant health may be inconsistent with the high level of protection chosen by the EU'.

Det er ikke uden grund, at EU har udråbt støjeksponering i nærmiljøet som en af de største helbredsudfordringer, EU står overfor.

"Det er en integreret del af Fællesskabets politik at nå et højt beskyttelsesniveau inden for sundhed og miljø, og en af målsætningerne er beskyttelse mod støj. I grønbogen om fremtidens støjpolitik tog Kommissionen støj i miljøet op som et af de vigtigste miljøproblemer i Europa." (10)

Hele problemstillingen skærpes yderligere, da det har vist sig, at vindmøllerne støjer mere om natten end det som støjberegningerne viser på papiret på projekteringsstidspunktet. Van den Berg viste i 2003, at der om natten under de rette atmosfæriske forhold kunne være en forskel på op til 15dB mellem det beregnede niveau på papiret og støjen i virkelighedens verden (11). Schneider viste en 7dB overskridelse i 2007.

Det er altså rimeligt at antage, at vindmølle-naboerne oplever væsentligt højere støjeksponeringsniveauer om natten, end det beregnede niveau på papiret på projekteringsstidspunktet. Dvs. at ikke engang gældende dansk lovgivning er overholdt, hvis man måler støjen om natten under de rette atmosfæriske forhold. Den nye bekendtgørelse om lavfrekvent støj fra vindmøller er på vej. Den vil desværre ikke forebygge gener hos naboerne på nogen som helst måde. Beregningsmetoden har modtaget stor kritik af Aalborg Universitet, som har verdensførende forskere på dette område. Et af hovedproblemerne i bekendtgørelsen er støjisolationstallene, der er alt for optimistiske i forhold til de danske hjemmestøjisoleringsgrad. Derudover indeholder bekendtgørelsen direkte forringelser i forhold til, hvordan man forholder sig til måleusikkerhederne ved kontrolmåling.

Bekendtgørelsen tillader faktisk 22dBA lavfrekvent støj indendørs; hvor der er en absolut grænse på 20dBA fra alm. industristøj.

Vi anmoder om et kort møde med respektive Sundheds-, Miljø- samt Klima- og Energi ministeren på ca. 30-60min, hvor vi kort kan redegøre for de helbreds- og sygdomsmæssige problemstillinger vedr. naboskabet til industrielle vindmøller, der ikke er omfattet af den omtalte bekendtgørelse.

Vi foreslår en stramning af gældende støjgrænser, mere sikre beregningsmetoder samt at der umiddelbart afsættes ressourcer til at gennemføre sundhedsfaglige undersøgelser; der kan belyse problemstillingen på et større og mere sikkert datagrundlag.

Mvh

Mauri Johansson, Speciallæge i Samfundsmedicin/Arbejdsmedicin, MHH Peter Priinds, Speciallæge i Ortopædkirurgi Christian Buhl, Læge, PhD-studerende

KILDELISTE:

1. Perception and annoyance due to wind turbine noise—a dose–response relationship; J. Acoust. Soc. Am. 116 (6), December 2004
- 2 Wind turbine noise, annoyance and self-reported health and well-being in different living environments; Occup Environ Med 2007; 64: 480–486
3. Response to noise from modern wind farms in The Netherlands; J. Acoust. Soc. Am. 126 2, August 2009
4. Health aspects associated with wind turbine noise—Results from three field studies; Noise Control Eng. J. 59 (1), Jan-Feb 2011)
5. Evaluating the impact of wind turbine noise on health-related quality of life; Noise & Health, Sept-Oct 2011; 13:54, 333-9)
6. Infrasound and low frequency noise from wind turbines: exposure and health effects; Environ. Res. Lett. 6 (2011) 035103 (6pp)
7. The "Genlyd" Noise Annoyance Model", Delta
8. "Sammenhæng mellem vindmøllestøj og helbredseffekter", Delta 2011
9. Le retentissement du fonctionnement des éoliennes sur la santé de l'homme. Bull. Acad. Natle Méd., 2006, 190, no3 : 753-754
10. EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2002/49/EF af 25. juni 2002 om vurdering og styring af ekstern støj
11. Effects of the wind profile at night on wind turbine sound; Journal of Sound and Vibration; doi:10.1016/j.jsv.2003.09.050